

THUIS GEVEN



Gert Vierwind en  
Danielle van de Koot-Dees (red.)

# Thuis geven

Omgaan met verschil  
als christelijk pleeggezin



Buijten & Schipperheijn *Motief* – Amsterdam

Deze uitgave is tot stand gekomen vanuit het Lectoraat Pleeg- en Gezinshuiszorg van de Christelijke Hogeschool Ede.

©2026 Buijten & Schipperheijn *Motief* - Amsterdam

ISBN 9789463693448

Vormgeving binnenwerk: Buijten & Schipperheijn

Vormgeving omslag: Studio vandaar, Jedi Noordegraaf

Bijbelteksten in deze uitgave worden geciteerd uit de Herziene Statenvertaling (©2010/2016 Stichting HSV).

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

# Inhoud

|                                                                                        |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Ter introductie .....                                                                  | 7  |
| DEEL 1 .....                                                                           | 11 |
| Pleegzorg en transreligieuze plaatsing:<br>Inhoudelijke doordenking                    |    |
| Hoofdstuk 1 .....                                                                      | 13 |
| Met openheid en vertrouwen                                                             |    |
| Hoofdstuk 2 .....                                                                      | 31 |
| ‘Eer hun vader en hun moeder’. Gedeeld opvoederschap<br>in transreligieuze plaatsingen |    |
| Hoofdstuk 3 .....                                                                      | 53 |
| Barmhartigheid is belangeloze liefde                                                   |    |
| Hoofdstuk 4 .....                                                                      | 61 |
| God is er toch wel bij                                                                 |    |
| Hoofdstuk 5 .....                                                                      | 69 |
| Samen op weg naar de bron. Over christelijke pleegouders<br>en islamitische gezinnen   |    |

|                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Hoofdstuk 6 .....                                                                   | 81  |
| Opvoeden is offeren. Zoeken familie te zijn in een situatie van vreemdelingschap    |     |
| Hoofdstuk 7 .....                                                                   | 93  |
| Zoeken naar de goede weg. Over het omgaan met keuzes rond transreligieuze plaatsing |     |
| DEEL 2 .....                                                                        | 103 |
| Pleegzorg en transreligieuze plaatsing: Praktijkverhalen                            |     |
| Hoofdstuk 8 .....                                                                   | 105 |
| Toegang                                                                             |     |
| Hoofdstuk 9 .....                                                                   | 107 |
| Een open hart een open huis                                                         |     |
| Hoofdstuk 10 .....                                                                  | 113 |
| Ik en mijn huis                                                                     |     |
| Hoofdstuk 11 .....                                                                  | 117 |
| Onbevangen!                                                                         |     |
| Personalia auteurs .....                                                            | 121 |
| Appendix .....                                                                      | 125 |
| Mezelf zijn zeg maar                                                                |     |

# Ter introductie

*Thuis geven.* Wat kun je iemand meer geven dan dat: een thuis?

Thuis: een plek om je geliefd te weten en in geborgenheid op te groeien. Een plek om je mogelijkheden en grenzen te verkennen. Een plek om opvattingen over het leven te ontwikkelen en te ontdekken wie je bent en wilt zijn. Thuis, dat is – terwijl je opgroeit – een haven om veilig naar terug te keren en tegelijk een basis van waar je je vleugels uitslaat en wegvliegt de wijde wereld in... Ouders dromen ervan kinderen zo'n thuis te geven: een fundament voor een goed en gelukkig leven.

Soms loopt het anders en zijn er omstandigheden waardoor kinderen tijdelijk of langdurig niet bij hun ouders kunnen wonen. In veel van die situaties worden de kinderen opgevangen in een pleeggezin. In 2024 gold dat voor ongeveer 20.000 kinderen in Nederland. Pleegouders proberen, waar dat mogelijk is in nauwe afstemming met de ouders van de pleegkinderen, deze kinderen een thuis te bieden.

Maar wat betekent het voor een jongere om in een ander gezin te gaan wonen en daar op te groeien? Hoe gaat het met alles wat je in je ouderlijk huis achterlaat én meeneemt (!) aan gebruiken, gewoontes, rituelen, gedachtenvorming en visies op het leven? Is daar kennis van en ruimte en aandacht voor, in dat andere gezin? Hoe gaan de gezinsleden om met verschillen? Is er voor een kind ruimte om verbonden te blijven met de eigen wortels?

## **Pleegzorg en transreligieuze plaatsing**

Dit zijn ook vragen voor het pleeggezin. Hoe kunnen zij kinderen zo op-

vangen dat deze zich gezien en gekend weten in hun eigenheid, juist wanneer de gebruiken, rituelen en overtuigingen verschillen?

Dit boek richt zich op christelijke pleegouders die pleegzorg bieden aan jongeren die van-huis-uit niet of anders gelovig zijn. We spreken dan van *transreligieuze plaatsingen*. Deze jongeren hebben volgens het kinderrechtenverdrag recht op respect voor de eigen (religieuze) overtuiging, en de mogelijkheid om daar in het dagelijks leven vorm aan te geven - bijvoorbeeld door kledingvoorschriften, gebeden, rituelen, of het bezoeken van religieuze diensten. De vraag is hoe dit er feitelijk aan toe gaat in christelijke pleeggezinnen. Welke ruimte biedt het christelijk geloof om respectvol af te stemmen op andere religieuze overtuigingen - van pleegkinderen en hun ouders - en dit te laten doorklinken in het opvoedklimaat? Wat betekent dat voor de vormgeving van het christelijk geloof in het pleeggezin zelf?

### **De vraagstelling van dit boek**

De centrale, soms spannende, vraag die in dit boek aan de orde komt is deze: *Geeft de Bijbel, het Evangelie, aan christelijke pleegouders ruimte om kinderen in huis op te nemen waarbij zij de andere levensbeschouwing of religie van die kinderen in woord en daad respecteren?* Zo ja, hoe verantwoorden zij dat en hoe krijgt dat vorm?

De auteurs in dit boek - de meesten zijn zelf pleegouder - zijn er allen van overtuigd dat het Evangelie niet alleen die ruimte biedt, maar ook motiveert en inspireert om kinderen - ongeacht hun religie of levensbeschouwing - liefdevol en met respect een thuis te geven. In dit boek wordt dit met tal van praktisch theologische overwegingen onderbouwd en met voorbeelden uit de pleegzorgpraktijk geïllustreerd.

### **De indeling van dit boek**

Het eerste deel bevat inhoudelijke doordenkingen van Bijbelse kernwoorden en thema's, toegepast op de opvang van jongeren met een andere religie binnen het christelijk pleeggezin. Dit deel begint met twee inleidende hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk doet, na een korte literatuurstudie, verslag van interviews met christelijke pleegouders en pleegzorgdeskundigen. Onder de pleegouders bevinden zich acht theologen - hoogleraren,



gemeentepredikanten, lekenpredikers – die ingaan op praktisch theologische vragen rondom pleegzorg en transreligieuze plaatsing en die daarbij ook de eigen pleegzorgervaring inbrengen. Het tweede hoofdstuk doet verslag van jarenlang onderzoek naar transreligieuze plaatsing, onder andere vanuit het lectoraat Pleeg- en Gezinshuiszorg van de Christelijke Hogeschool Ede. In de hoofdstukken drie tot en met zeven verzorgen vijf van de theologen die voor het eerste hoofdstuk zijn geïnterviewd, een nadere doordenking van christelijk pleegouderschap en transreligieuze plaatsing. De centrale vraag uit dit boek wordt door hen benaderd vanuit de begrippen ‘barmhartigheid’, ‘offeren’ en ‘Gods leiding in je leven’, maar ook is nagedacht over hoe christelijke pleegouders en islamitische gezinnen van elkaar kunnen leren, en hoe ‘God er toch wel bij is’, ook als dat anders lijkt.

Het tweede deel (de hoofdstukken acht tot en met elf) bevat vier praktijkverhalen van christelijke pleegouders, waarin zij helder en betrokken beschrijven hoe het christelijk geloof hen helpt om pleegkinderen met een andere religie liefdevol en respectvol op te nemen en hoe zij dat concreet vormgeven in hun gezin.

De overdenkingen (deel 1) en praktijkverhalen (deel 2) staan elk op zichzelf en kunnen onafhankelijk van elkaar – en in afwisseling – worden gelezen.

Bijbelcitaten zijn genomen uit de HSV. Bij gebruik van een andere vertaling is dat vermeld.

### **Voor wie dit boek bedoeld is**

Dit boek is geschreven voor christelijke pleeg- en gezinshuisouders en voor iedereen die bij jeugd- en pleegzorg betrokken of daarin geïnteresseerd is: pleegzorgwerkers, jeugdbeschermers, jeugdhulpverleners, pastores, studenten en andere belangstellenden. Het biedt stof tot nadenken over pleegzorg bij transreligieuze plaatsing en geeft daarvan herkenbare voorbeelden. De auteurs delen de overtuiging dat jongeren, ongeacht hun levensbeschouwing of religie, een thuis verdienen en dat het een daad van geloof is om hun zo’n thuis te bieden.

December 2025,

Gert Vierwind en Danielle van de Koot-Dees.



## DEEL 1

# Pleegzorg en transreligieuze plaatsing: Inhoudelijke doordenking



# Met openheid en vertrouwen

Gert Vierwind

## Inleiding

‘Moet een kind dan afstand doen van al zijn gebruiken als hij ergens anders gaat wonen? Ook van zijn geloof? Bijvoorbeeld een boeddha beeldje dat-ie meekrijgt van zijn moeder, omdat – zegt ze – je rustig wordt als je ernaar kijkt? Kijk, dat moet zo’n pleegmoeder of vader dan dus verdragen, ook al vindt hij of zij het zelf niets...’

Aan het woord is een ambulant pleegzorgbegeleider. Het gesprek gaat over pleegzorg en transreligieuze plaatsingen. Dat zijn pleegzorgplaatsingen waarbij een jongere wordt geplaatst in een gezin met een andere religieuze overtuiging dan hij of zij van huis uit heeft meekregen.

Nederland is een multiculturele samenleving. Mensen van verschillende culturen, religies en etniciteiten leven dicht opeen en delen het leven met elkaar in veel opzichten: binnen het onderwijs, op de werkvloer, wonend in dorp of stad. De openbare voorzieningen in Nederland zijn hierop afgestemd. Zo wordt er in ziekenhuizen koosjer en halal eten geserveerd en zijn er gebedsruimtes. Ook is er voor bevolkingsgroepen met een specifiek levensbeschouwelijke overtuiging de mogelijkheid om bijzonder onderwijs te organiseren. Zo zijn er christelijke, islamitische en antroposofische scholen. Het belang voor burgers om in het dagelijks leven af te kunnen stemmen op eigen cultuur en religie wordt weliswaar bediscussieerd, maar nog steeds breed gedragen in Nederland (Wijsen, 2021).

Dit boek gaat over pleegzorgplaatsingen. Ook en juist daar is een zorg-

vuldig omgaan met cultuurverschillen en religieuze diversiteit van groot belang. Pleegkinderen worden in de gezinnen waar ze geplaatst worden niet zelden geconfronteerd met een andere (opvoed)cultuur en religie dan waarin ze tot dan toe zijn grootgebracht (Van Bergen et al., 2022; Koot-Dees et al., 2023). Vanuit de jongeren gezien is er vanaf het moment van plaatsing veelal sprake van een ‘dubbele binding’. Immers, zij hebben zich te verhouden tot zowel de eigen ouders als de pleegouders. Verschil in cultuur en religie is daarbij essentieel, zeker ook vanwege de invloed die daarvan uitgaat op de identiteitsvorming van de jongere. Onderzoek laat zien dat sommige jongeren in pleeggezinnen – vooral in de beginnende pubertijd – grote belangstelling hebben voor eigen afkomst en cultuur, en dat anderen wensen aan te sluiten bij de mores van het pleeggezin (Breg et al., 2020, pp. 101-102; Degener et al., 2020).

Kinderen en jongeren in pleeggezinnen hebben bijzondere rechten. Uitgangspunt, vastgelegd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, is dat bij uithuisplaatsing van jongeren overeenstemming in de opvoeding wat betreft etnische, godsdienstige en culturele achtergrond passende aandacht krijgt (IVRK, artikel 20.3). Voor de pleegzorg volgt hieruit dat bij transreligieuze plaatsing jongeren van hun opvoeders respect voor hun afkomst, en ook religie, mogen verwachten. Daarbij hoort ruimte bieden om hier kennis van op te doen en vorm aan te geven (Juffer et al., 2019). Het inzicht dat het daarbij gaat om gedeelde zorg met de ouders van de jongeren, in plaats van dat de pleegouders de ouders zouden ‘vervangen’, is helder (Aartsen et al., 2021; Noordegraaf et al., 2020). Waar er een goede samenwerking is tussen ouders en pleegouders kunnen zij verschillen van inzicht in religieuze opvoeding veelal goed hanteren en oplossen (Van de Koot et al., 2023). Tegelijkertijd: als kinderen ouder worden (adolescent) kunnen zij zelf posities innemen die spanningen oproepen, bijvoorbeeld doordat zij zich tegen de religie van de ouders, of van de pleegouders, of van beiden, verzetten (Van de Koot et al., 2023).

Het onderzoek waarvan in dit hoofdstuk verslag wordt gedaan neemt in de trits pleegkinderen, ouders en pleegouders, de positie van de laatsten, en dan in het bijzonder die van christelijke pleegouders, als uitgangspunt. Voor pleegkinderen geldt dat zij meestal geen christelijke achtergrond hebben, terwijl er in Nederland relatief veel christelijke

pleegouders zijn (Van de Koot et al., 2023). Van deze christelijke pleegouders wordt gevraagd en verwacht dat zij respectvol afstemmen op de religie van het pleegkind, terwijl ze tegelijkertijd het recht hebben vorm te geven aan de eigen religieuze opvattingen (Hodge, 2022). Dit kan in de praktijk van transreligieuze plaatsingen spannend zijn. Vanuit het perspectief van christelijke pleegouders kan dit vragen oproepen, zowel van praktisch-theologische aard als van praktisch-opvoedkundige aard. Om er enkele te noemen – waarvan er een aantal ook in onderzoeksliteratuur zijn gethematiseerd (Bartelink et al., 2024; Van Bergen et al., 2022) –: Hoe doe je dat, binnen gezinsleven en opvoeding ruimte bieden aan pleegkinderen met een andere religie en gelijktijdig trouw zijn aan het eigen christelijk geloof? Welke ruimte biedt het christelijk geloof voor een dergelijke ‘multireligieuze opvoeding’ in het gezin? Heeft het christelijk geloof – althans een bepaalde opvatting daarvan – niet iets exclusiefs in zich, wat een dergelijk samen-opgaan van religies in de opvoeding bemoeilijkt? En: hoe verhouden bijvoorbeeld christelijke noties als vrijheid en gastvrijheid enerzijds zich tot een oudtestamentische opdracht als ‘je zult het je kinderen inprenten’ anderzijds?

Voor dit boek zijn in het voorjaar van 2024 tien christelijke theologen en theologisch geïnteresseerden geïnterviewd. Hun namen staan elders in dit boek vermeld. Acht van hen zijn zelf pleegouder, de anderen houden zich beroepshalve met ethiek en/of pleegzorg bezig. Aanvullend zijn er enkele hulpverleners uit twee christelijke pleegzorgorganisaties geïnterviewd. De pleegouders hebben allen ervaring met transreligieuze plaatsing. De interviews zijn afgestemd op de praktijk van deze plaatsingen zelf en op de christelijke (praktisch-theologische) overwegingen die voor de pleegouders belangrijk zijn om in hun gezin open en respectvol ruimte te kunnen bieden aan kinderen met een ander geloof.

Bij de weergave van de interviews zijn de volgende thema’s onderscheiden:

- pleegzorg en motivatie
- pleegzorg en afstemming op pleegkind en ouder
- pleegzorg en eigen gezin
- pleegzorg en christelijk geloof: overwegingen, beelden, metaforen.

# Christelijke pleegouders en transreligieuze plaatsing, de praktijk

## Pleegzorg en motivatie

Op de vraag naar haar motivatie voor pleegzorg antwoordt een pleegouder: 'Ik heb gezien dat het van enorme waarde is dat wij ons huis openen, niet in de eerste plaats omdat we christen zijn, maar gewoon omdat we dachten: we hebben de kans om een kind wat mee te geven voor de rest van het leven'. Een andere pleegouder zegt: 'Pleegzorg is dienst aan ouder én kind. (...) Je wilt helpen, zonder aanzien des persoons. Dat is een hypermenselijke motivatie, niet typisch christelijk. Het is óók een christelijk uitgangspunt, dat wel.'

Genoemde uitspraken laten zien hoe de geïnterviewden vertellen over hun keuze om pleegouder te worden. Het gaat volgens hen niet om een exclusief christelijke, maar om een algemeen menselijke motivatie: bewogenheid, willen helpen, betrokken zijn op kinderen. Een van hen licht dat christelijke uitgangspunt als volgt toe: 'Nou ja, je kunt het ook niet losmaken van het geloof. Het geloof heeft een heel belangrijke plek in ons leven, en dat komt overal in mee'...

Enkele pleegouders hebben het bij hun keuze voor pleegzorg over roepingsbesef. De mogelijkheid van pleegzorg kwam op hun pad. Een van hen zegt: 'Wij hadden ook een soort roepingsbesef, een soort idee van: dit komt nu op onze weg. Er gebeurde zelfs iets dat wij als een teken ervaarden, een teken dat het goed was. We zagen er Gods hand in. We dachten: dit kind wordt bijna aan onze voeten gelegd. Dit is goed om nu te doen. Dan zal het met het kind zelf, op welke manier dan ook, wel goedkomen'. En een ander: 'Het komt gewoon op je af. En dan is de vraag niet: "Wat mag er wel en niet", maar dan is er vanuit de Schrift als eerste de reflex: wij moeten hier iets betekenen. Als christen is het eigenlijk een no-brainer: dit doen wij gewoon. Maar - en dat zeg ik er gelijk bij -, je hoeft geen christen te zijn om er niet lang over na te denken. Er zijn genoeg niet-christenen die ook gewoon en direct te hulp schieten'.

De geïnterviewde pleegouders hebben allen ervaring met transreligieuze plaatsing. Een van hen verduidelijkt: 'Alle kinderen zijn welkom. Wij



geloven dat, ja dat God alle mensen op het oog heeft, alle kinderen. In die zin willen we gewoon voor ze zorgen'... 'Je moet het wel kunnen natuurlijk,' zegt een ander. 'Je moet er heel goed met elkaar over praten. Ik vind niet dat je kunt zeggen dat alle pleegouders dat op moeten kunnen brengen. Je bent niet een betere pleegouder als je ruimte voor een andere religie hebt. Je moet je gewoon heel goed bewust zijn van wat je wilt en aankunt'.

Over dat 'bewust zijn van' en 'afstemmen op wat je wilt en aankunt' gaat het in meer gesprekken. Een pleegouder zegt: 'Het is zaak dat je nagaat wat de verwachtingen zijn van de ouders ten opzichte van hoe het kind religieus wordt grootgebracht. Je moet nagaan: kan ik de ouder en het kind dienen als het gaat om de verwachtingen over de religieuze opvoeding? Als die zo ver gaan dat je zegt, "maar dat kan ik integer helemaal niet bieden", dan ligt daar een grens. Want dan moet je ook eerlijk tegen elkaar zijn'.

Eerlijk zijn tegen elkaar, dat betekent ook duidelijk zijn over het gezin waarin het kind terechtkomt. Over het gezin waarin het kind 'invoegt'. Een van de pleegouders zegt: 'Mijn ervaring is: hoe helderder je aan het begin bent, hoe makkelijker de plaatsing wordt. Dat gaat voor allerlei zaken op'. Een ander: 'als gezin wandelen wij ons hele leven voortdurend allerlei christelijke bijeenkomsten binnen en weer naar buiten, en we kennen ontzettend veel mensen uit de kerk. Dus wij zeggen richting pleegzorg: wat ons betreft is iedereen welkom, maar dit is wel... dit hoort wel bij ons... en wij gaan daar geen kinderen bij weghouden of dat soort dingen..., ja dat lukt gewoon niet, omdat ons leven daarop gericht is'. Een derde pleegouder: 'Bij ons is voor iedereen plek, in principe, maar er zijn dingen waaraan we niet willen tornen. Heel simpel, wij zijn christen en willen daar ook vorm aan geven in ons eigen huis. Dat betekent dat wij minimaal één keer per zondag naar de kerk gaan, wij bidden en lezen aan tafel. Dat moet kunnen. Dat is niet onderhandelbaar'.

Waar alle pleegouders het over eens zijn, is dat openstaan voor pleegzorg en transreligieuze plaatsing nooit kan inhouden dat je de pleegkinderen je eigen geloof wilt opdringen. Met het oog hierop zegt een van hen: 'Ik denk dat je je wel van tevoren echt goed moet realiseren dat je een kind niet binnenhaalt als een missionair project. Dat zou niet goed zijn'.

Openstaan voor transreligieuze plaatsing betekent dat je het kind en zijn context helemaal serieus neemt. 'Hoe dan ook' - zegt een pleegouder -, 'de grondhouding bij het ruimte vragen voor de levenssfeer van je eigen gezin en het ruimte bieden aan kinderen met een andere religie mag ontspannen zijn. Als je vanuit de liefde van je hart met het kind omgaat, dan zul je dus zoeken wat voor dat kind werkelijk belangrijk is. Dan zul je het welzijn van het kind zoeken. En dat betekent dat je respectvol omgaat met diens culturele en religieuze achtergrond, dat is helemaal inbegrepen'.

### **Pleegzorg en afstemming op kinderen en ouders**

Sprekend over opvoeding en de plaats van geloof en religie daarbinnen, zegt een pleegouder: 'Degenen die verantwoordelijk zijn voor een kind, zijn ook verantwoordelijk voor de gezonde geestelijke ontwikkeling van zo'n kind, en daar horen ook bronnen van zingeving bij. Ik denk dat er veel voor te zeggen is dat kinderen het nodig hebben om daarin een bepaalde weg gewezen te krijgen'. Dit uitgangspunt serieus nemend, is de vraag dan wat dat betekent als je als pleegouder kinderen met een andere religie in huis hebt. Roept dat geen spanning op? Een van de pleegouders overweegt in dit verband: 'Als je moest kiezen tussen een niet-religieuze ouder en een religieuze ouder waar je een kind of een jongere met een andere religie zou plaatsen, bij wie zou die dan het beste zitten? Ik denk dat moslimjongeren - om nu maar man en paard te noemen - eigenlijk beter zouden zitten bij een christelijk gezin dan bij een atheïstisch gezin of een niet-religieus gezin. Omdat ik denk dat die christelijke ouders opener zouden moeten kunnen staan voor de betekenis van die levensbeschouwing, voor die jongeren ook'.

Een pleegouder vertelt over een gesprek dat ze als pleegouders hadden met een pleegzorgwerker samen met het bij hen geplaatste kind en diens ouder. De ouder van het kind buigt zich op enig moment naar deze pleegouders toe en zegt - een beetje koket naar de pleegzorgwerker wijzend: 'Hij gelooft helemaal niks hé. Wij geloven allebei, en hij niks...' De ouder toonde zich er content mee dat zijn kind in een 'religieus gezin' was opgenomen.

Een kind met een andere religie in je gezin opnemen is één, maar kennis hebben van die andere religie is twee. Meerdere pleegouders be-

noemen dat openstaan voor transreligieuze plaatsing betekent dat je je moet willen verdiepen in de religie van het pleegkind en diens ouders, en wat dat concreet voor hen betekent. Een van hen zegt: 'Dat geldt toch voor alles? Als ik een autistisch kind opneem moet ik bereid zijn - rare vergelijking misschien - me in autisme te verdiepen. Als ik een kind van een andere godsdienst opneem, moet ik bereid zijn me daarin te verdiepen'. Een ander zegt: 'Er zijn waarschijnlijk meer dingen aan een pleegkind dat je in huis opneemt die je niet zomaar kunt begrijpen. Waar je afstand bij voelt of verschil ervaart. En als dat op religieus vlak zo is, dan is kennis nodig én sensitiviteit om te begrijpen wat er bij dat kind speelt'.

Een van de pleegouders benadrukt dat zich verdiepen in een andere religie ook iets moois in zich heeft: 'Trouwens, ik ben er heilig van overtuigd dat je ook in een andere godsdienst sporen van God kunt vinden. Wat weer iets anders is dan dat ik vind dat Jezus de weg is'.

Bij het afstemmen tussen pleegouders en pleegkinderen en hun ouders gaat het om een dubbele beweging, aldus een pleegouder. Enerzijds voegen pleegkinderen in het kerngezin waar ze verblijven in. Dat vraagt wat van ze, ook aanpassing. De andere beweging is die van de pleegouders en het kerngezin zelf: 'Het gezin verandert zelf ook door te dienen. Die beweging is er ook. Je mag van het pleeggezin verwachten - van het hele systeem - dat die ergens ook in de richting van het kind beweegt. Het is een dubbele beweging, en de vraag is: moet je ervoor openstaan dat je transformeert met elkaar? Dat levensbeschouwing daarin een belangrijke rol speelt, is voor mij evident. Kernvraag is steeds: hoe zijn hier het kind en diens ouders gediend? Het kan niet zo zijn, volgens mij, dat hier het belang van het kerngezin steeds voorgaat...'

Deze pleegouder geeft het voorbeeld hoe zij als gezin de kerkgang tijdelijk halveerden omdat ze een moslimmeisje in het gezin hadden dat om het weekeinde bij hen was en niet mee mocht naar de kerk. 'Maar ik begrijp, heel praktisch gezien, dat daar per pleeggezin een andere grens gelegd kan worden. De andere kant is,' vervolgt deze pleegouder, 'als je weet dat in de praktijk het kind meedoet aan de rituelen die op dagelijkse basis bij jou thuis gebeuren - Bijbellezing aan tafel, zingen, bidden - dan moet je daar transparant over zijn. Dan moet je tegen de ouders zeggen: "Daar gaat uw kind mee in aanraking komen. Is dat oké?" Trouwens, ook

wat we niet zullen doen, maken we concreet naar zo'n ouder: "Wat er niet bij hoort, zomaar vanzelf, is bijvoorbeeld dat wij uw kind gaan dopen of zo, in onze kerk. Dat doen wij niet." Dat soort dingen zeggen wij ook'.

Het onderwerp 'dopen' wordt vaker genoemd in de interviews. Een pleegouder vertelt over hun pleegdochter die 'koste wat kost' gedoopt wilde worden. Zorgvuldige afstemming met moeder volgde. Deze had er erg veel moeite mee, maar stemde 'na veel interne worsteling' in met de doopwens van haar dochter. 'Vanaf dat moment wilde onze pleegdochter niet meer gedoopt worden, omdat ze waarschijnlijk iets gehoord had, van, nou ja, dat haar moeder haar onvoorwaardelijk steunde. Ik weet niet, daar kun je een hele theorie op loslaten natuurlijk'.

Het 'dienen' van het pleegkind en diens ouders, ook in hun religieuze gebruiken en rituelen door het pleeggezin, is in de praktijk soms weerbarstig. De aard van de gebruiken, de leeftijd van het pleegkind, de grenzen van het pleeggezin, het speelt allemaal een rol. Een pleegouder vertelt: 'Kijk, wij hebben meer kinderen. Een van hen is een beetje een moeilijke eter, maar hij lust erg graag frikandellen. Dan ga ik niet tegen een kind van drie dat ook bij ons woont zeggen: "Je mag geen varkensvlees eten, want dat mag niet van mama", terwijl mama maar één keer per maand... Nou ja goed, dat vind ik ingewikkeld. Maar we zijn er wel eerlijk in. We zeggen dat we altijd een alternatief bieden wat vlees en eten betreft, en de kinderen weten wat mama wil, of wat van huis uit mag. Maar verder geven wij de ruimte'.

Ruimte geven voor de religieuze rituelen van de pleegkinderen, en daar zo nodig een actieve rol in spelen, is bij alle pleegouders uitgangspunt. Jongeren naar de moskee brengen, meegaan naar een inwijdingsritueel, 'als ik er maar niet zelf in betrokken wordt', boeddhabeeldjes op de slaapkamer toestaan, mogelijk maken van het bidden op een matje met het gezicht naar het oosten, het wordt allemaal genoemd. De ene pleegouder ervaart eerder een persoonlijke grens in wat kan en niet kan dan de ander. Een van de pleegouders noemt dat het soms ook lastig kan zijn om de wensen van de ouder van het kind op waarde te schatten. 'Dan worden er plotseling allerlei regels in jouw huis geïmporteerd die niet jouw regels zijn, maar ook dat je denkt: hoezo? Onze pleegdochter draagt een buikketting die niemand mag zien. Een of ander Ghanees gebruik dat met rein-